

- матеріальність результатів проектування;
- практична реалізація теоретичних знань тощо [1, с.353].

Отже, науково-дослідницька та проектно-дослідна діяльність майбутніх фахівців-екологів охоплює різні види моделювання екологічних систем та процесів, вивчення й аналіз реальної екологічної проектної документації, ратифікації міжнародних угод у сфері захисту довкілля, ділові ігри, проведення експерименту.

Також студенти і викладачі створюють власні веб-ресурси, на яких розташовують матеріали своїх досліджень, проектів, публікацій тощо.

Отже, науково-дослідницька робота студентів є ефективним методом підготовки якісно нових фахівців-екологів у вищій школі. Адже це сприяє розвитку їх дослідницьких навичок, ініціативності, наукової інтуїції тощо.

Висновки. Набуття майбутніми педагогами-екологами навичок здійснення наукового дослідження, раціонального використання проектно-дослідницької технології та її розумного поєднання з традиційними формами навчання сприяє формуванню екологічної компетентності майбутніх фахівців-екологів, розвитку їх творчих і професійних навичок, професійному спрямуванню теоретичних знань, розвитку вміння вирішувати складні практико орієнтовані завдання й прогнозувати їх наслідки.

Список використаних джерел:

1. 4. Гордійчук Г. Б. Підготовка педагогів до здійснення навчальної дослідницької діяльності учнів середньої загальноосвітньої школи / Г. Б. Гордійчук // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми // 36. наук. пр. – Випуск 29 / Редкол.: І.А. Зязюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця : ТОВ фірма “Планер”, 2012. – С.350-354.
2. Дахин А. Моделирование компетентностей участников открытого образования: [монография] / А. Дахин. – М.: НИИ школьных технологий. 2009. 290 с.
3. Злобін Ю. Загальна екологія : навчальний посібник – 2-ге вид., стер. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 416 с.
4. Коношевський Л. Психолого-педагогічні проблеми навчального процесу в інформаційному освітньому середовищі / Л. Коношевський, О. Коношевський // Освітнє середовище для підготовки майбутніх педагогів засобами ІКТ: [монографія] за ред. проф. Р.С. Гуревича – Вінниця. ФОП Рогальська І.О., 2011. – 348 с.
5. Моделювання і прогнозування стану довкілля [Текст]: підручник / за ред. В. І. Лаврика – К. : Академія, 2010. – 400 с. (Альма-матер).
6. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учебное пособие для студентов пед. вузов и системы повышения квалификации пед. кадров / Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина, М. В. Моисеева, А. Е. Петров; Под ред. Е. С. Полат. – М. : Издательский центр «Академия», 2000. – 272 с.

DOI: 10.31652/2412-1142-2018-50-255-261

УДК [37.016:811.111](438+437.3)

Є.В. Громов, І.О. Мазайкіна, м. Вінниця, Україна
Y.V. Gromov, I.O. Mazajkina, Vinnytsia, Ukraine
vdpu2004@i.ua

ПРО ОСНОВНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ПОЛЬЩІ ТА ЧЕХІЇ З ПИТАНЬ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Анотація. У статті докладно обґрунтовано, що серед великої кількості мов, що вивчаються як іноземні, в сучасному світі безперечно перевага надається вивченню саме англійської мови, як універсального міжнародного засобу спілкування. Наведено статистичні дані щодо загального рівня англійської компетентності населення різних країн світу, включаючи Україну та її найближчих сусідів. Здійснено компаративний аналіз основних законодавчих актів та урядових ініціатив, які визначають державну політику Республіки Польщі та Чеської Республіки в галузі іншомовної освіти. Показано, що керівництво обох держав приділяє належну увагу проблемі англійської компетентності своїх громадян. Напрацьована законодавча база, стратегічні рішення, урядові ініціативи та інші загальнодержавні заходи в достатній мірі

відповідають основним вимогам політики мультилінгвальності Європейського співтовариства. Зазначається, що позитивний досвід інших країн, із подібними до України історико-політичними, соціально-економічними, освітньо-культурними умовами потребує вивчення, аналізу та творчого використання з метою поліпшення вітчизняної системи іншомовної підготовки.

Ключові слова: англійська мова, англомовна компетентність, державна політика, Європейський Союз, законодавча підтримка, Польща, Чехія.

ON THE MAIN ASPECTS OF POLITICAL POLICY IN POLISH AND CZECH REPUBLIC OF ENGLISH LANGUAGE STUDY

Abstract. *It has been thoroughly grounded that amidst plenty of languages which are studied as foreign, in the contemporary world the undeniable advantage is given to the English language as a universal international means of communication. The statistical data on the general level of English competence of different countries' population, including Ukraine and its closest neighbors, have been given. A comparative analysis of the main legislative acts and governmental initiatives determining the state policy of Poland and Czech Republic in the field of foreign language education has been carried out. It has also been shown that governing bodies of both countries pay due attention to the issue of their citizens' English competence. The developed legislative framework, strategic decisions, government initiatives and other national measures adequately meet basic European Community multi-lingual policy requirements. It has also been noted that the positive experience of other countries with historic-political, socio-economic, educational and cultural conditions similar to Ukraine needs to be studied, analyzed and implemented in order to improve the national system of foreign language training. Having outlined the main aspects of the state policy on the study of English at the educational institutions of the Czech Republic and Poland, we conclude that the leadership of both countries pays due attention to the issue of English competence of its citizens. The developed legislative framework, strategic decisions, government initiatives and other national measures sufficiently meet the basic requirements of the European Community for multilingualism policy. At the beginning of the XXI century. both countries became members of the EU thanks to the profound reformation of not only the political, social and economic system, but also educational policy, in particular, in improving the foreign language training of specialists.*

Key-words: Czech Republic, English language, English language competency, European Union, legislative support, Poland, state policy.

Постановка проблеми. Кожна людина прагне бути успішною в професійній діяльності. Одним з головних чинників цього успіху є володіння іноземною мовою. По-перше – це додаткові знання, по-друге – фахівця, який володіє іноземною мовою, роботодавці охоче беруть на роботу. Втім, це не найголовніше, основною перевагою є перспектива познайомитись з іншою культурою, можливість спілкування з людьми, які належать до іншого пласту світогляду й ментальності. Не зменшуючи ступінь значущості вивчення інших іноземних мов, констатуємо факт, що в сучасному світі перевага надається вивченню саме англійської мови, як міжнародного еквіваленту спілкування. Знання англійської – важлива конкурентна перевага не лише для окремо взятої людини, а й для країни в цілому. Згідно з дослідженням, що було проведене компанією «Education First» у понад 80-ти країнах світу, існує пряма залежність між рівнем володіння англійською мовою та станом національної економіки. Пояснити це можна так: що краще мешканці тієї або іншої держави знають англійську, то вища її інвестиційна привабливість, тим легше знайти кваліфікованих фахівців, які вже сьогодні готові працювати в міжнародних компаніях. У рейтингу, складеному компанією станом на 2017 рік, 16 з перших 20 рядків займають європейські країни [14], адже для європейців пристойна особиста англійська – це можливість доступу до престижних вакансій у багатонаціональних компаніях, здатність швидко орієнтуватись у сфері сучасних технологій. Згідно рейтингу, англомовні навички оцінювались серед представників усіх верств населення, переважну кількість яких складають не дипломати, перекладачі чи викладачі-мовники, а так звані пересічні громадяни, трудова діяльність яких безпосередньо не пов'язана з використанням англійської. Нажаль, Україна (з оцінкою «low» – низька) за цим показником займає лише 47 місце, поступаючись навіть таким країнам як Домініканська Республіка, Нігерія, В'єтнам, Коста-Рика, Індонезія, Уругвай, Макао, Чилі та Бангладеш. Тобто, пересічний українець володіє англійською відчутно гірше, ніж середньостатистичний домініканець, нігерієць, чилієць чи в'єтнамець, що не може не викликати почуття, навіть не суму й «образи за державу» а, скоріше, глибокого занепокоєння за майбутнє Батьківщини.

Не заперечуючи той факт, що для багатьох країн світу англійська мова залишилась в якості спадку їхнього колоніального минулого, все ж схилиємось до думки, що достойні місця в світовому рейтингу є, насамперед, результатом правильної державної політики в сфері вивчення англійської

мови. Потреба осучаснення освітньої системи України зумовлена орієнтацією на входження до європейського та світового освітнього простору та передбачає, зокрема, ґрунтовне вивчення позитивного зарубіжного досвіду, з метою його подальшого творчого використання на теренах вітчизняної освітянської ниви. Найбільш цікавим для компаративного аналізу є досвід наших успішніших сусідів із подібними до України соціальними, історико-політичними, економічними та культурними умовами. У згаданому вище рейтингу Польща та Чехія займають відповідно 11 та 20 місця, а рівень володіння англійською, на відміну від нас, визначається як «high» (високий) [14]. На початку XXI ст. обидві країни стали членами ЄС завдяки продуманій державній політиці щодо реформування як соціальної й економічної системи, так і системи підготовки фахівців. Отже, їхній досвід вартує, як мінімум, ретельного вивчення.

Аналіз наявних досліджень проблеми. Як показав аналіз наукових розвідок, досить ґрунтовно досліджені загальні процеси реформування систем освіти, що відбуваються в найбільш розвинених європейських країнах: Німеччині (Н. Абашкіна, Т. Вакуленко, Л. Отрощенко, Л. Сакун), Великій Британії (О. Леонтьєва, А. Парінов, В. Третько), Франції (О. Авксентьєва, Л. Зязюн), Фінляндії (Л. Ляшенко), країн Скандинавії (О. Огієнко), Нідерландів (Г. Петрушко), Туреччині (Т. Десятов), інших західних країнах Європейського Союзу (О. Матвієнко, М. Олійник). Серед найбільш ґрунтовних дисертаційних досліджень освітніх тенденцій у країнах Східної Європи, зокрема Польщі та Чехії, варто відзначити праці О. Антоненко, Л. Загоруйко, С. Каричковської, М. Тадеєвої, Н. Шеверун. Тенденції та аспекти співпраці Чехії та Польщі у міжнародньому освітньому просторі знайшли наукове висвітлення в статтях К. Біницької, Т. Будзінського, Г. Немирі, О. Павлюк, В. Гудими, Б. Забарко, Н. Загорняк, В. Копійки, Ю. Пахомова, І. Плужник, М. Примуша, В. Сіденка, І. Тригуб, С. Фоміна, О. Хоменко та інших вітчизняних вчених.

Невирішені аспекти проблеми. На нашу думку, докладнішого вивчення потребує досвід Чехії та Польщі щодо державної освітньої політики та міжнародного співробітництва у галузі іншомовної освіти під час підготовки та вступу до ЄС. Разом з тим вивчення цього досвіду та визначення на його основі пріоритетів реформування політики іншомовної освіти в Україні є актуальним як для сучасного етапу розвитку, так й у найближчому майбутньому. Завданням керівництва держави є збільшення уваги та підтримки іншомовної освіти як важливої сфери державної політики, що, в свою чергу, визначається як один із пріоритетних стратегічних напрямів демократичної держави.

Метою статті є вивчення досвіду Чехії та Польщі у контексті державної законодавчої підтримки системи іншомовної підготовки фахівців та визначення на цій основі пріоритетів державної політики та її удосконалення в українських сучасних освітніх реаліях.

Виклад основного матеріалу дослідження. Світове значення англійської мови обумовлено всім перебігом економічного, суспільно-політичного, науково-технічного та культурного розвитку людства XXI століття. Станом на початок 2018 року у світі налічується 7097 «живих» мов. Проте понад половина всього населення планети послуговується лише 23 найбільш розповсюдженими мовами. Англійська є третьою за кількістю носіїв після китайської та іспанської, проте напевне має найбагатший словарний запас – Оксфордський словник сучасної англійської мови налічує понад 500 тис. слів. Сьогодні англійська мова є найважливішим засобом комунікації в просторі європейської і світової інтеграції. Загалом англійською послуговуються в 118 країнах світу, вона офіційно визнана однією з державних мов у 58 суверенних країнах і 28 адміністративних територіях і об'єктах. Майже 400 млн. людей вважають її рідною, а понад 700 млн. розмовляють англійською як іноземною [9]. Для ознайомлення з культурно-історичним багатством такої значної частини людства потрібне гарне знання мови, зокрема англійської економічної, політичної, наукової та культурної термінології.

В епоху глобалізаційних та інтеграційних змін особливо розширюються межі використання саме англійської мови, адже вона є однією з офіційних мов ООН, ЮНЕСКО, НАТО, Світової Організації Торгівлі, Ради Європи. Крім того, англійська відіграє значну роль як одна з робочих мов організацій та установ, що регулюють глобальні питання світової політики, науки, економіки, юриспруденції, енергетики, комунікацій, культури і спорту, включаючи Міжнародний карний суд, Міжнародну організацію праці, Міжнародний союз електрозв'язку, Міжнародний комітет з наукових досліджень, Міжнародний олімпійський комітет, ФІФА та багатьох інших.

Без знання англійської мови сьогодні не можуть обійтися фахівці багатьох галузей промисловості, науки і техніки. Англійська мова є однією з робочих мов 85% міжнародних і

національних наукових симпозіумів. Переважна частина (90%) всієї науково-технічної інформації фіксується, накопичується, реферується і поширюється в Інтернеті англійською. Завдяки перекладам з інших мов на англійську, остання набуває великого значення для обміну інформацією як фактор і засіб придбання знань. На частку англійської мови припадає третина світової друкованої продукції, в тому числі, 50% усіх наукових і технічних публікацій. Понад 75% усіх електронних листів і повідомлень написані англійською [1]. У більшості розвинутих країн англійська розцінюється як засіб політичного, економічного, науково-технічного та культурного розвитку. Її викладання та вивчення на всіх етапах освітньої діяльності є одним з визначальних принципів державної освітньої політики та тлумачиться як завдання загальнодержавного значення.

Враховуючи сьогодишню зростаючу динаміку застосування англійської мови в політиці, економіці, культурі, науці, громадському житті, логічним є той факт, що англійська мова як предмет вивчення міцно інтегрована в освітні системи багатьох східноєвропейських країн, зокрема, Республіки Польща та Чеської Республіки. Посилюється соціальна значимість англійської мови як важливого чинника всебічного розвитку особистості сучасних поляків і чехів, тому питання, пов'язані з вивченням і викладанням англійської мови, розглядаються не лише в межах педагогічного процесу, а займають важливе місце в комплексному вирішенні соціально-економічних завдань і проблем культурного, трудового і морального виховання молоді. Сьогодні 33% поляків оцінюють свій рівень володіння англійською мовою як достатньо високий, що уможливорює вільне спілкування нею; одночасно 17% поляків оцінюють свій рівень як середній, що дозволяє розуміти тексти загальної тематики та програми, які транслюються англійськомовними засобами масової інформації [8, с. 21]. Серед громадян Чеської Республіки ситуація виглядає дещо скромніше, адже статистичні дані за означеними показниками дорівнюють, відповідно 27 та 18 відсоткам. Отже, половина населення Польщі та майже половина населення Чехії володіють англійською мовою в достатній мірі [8, с. 31].

Навіть за цих умов польські та чеські освітяни відчують нагальну потребу виховання активних, мобільних, творчих, конкурентноздатних фахівців, які спроможні швидко орієнтуватись, приймати правильні рішення, вдаватись до ефективних дій в умовах мультилінгвального суспільства, яке динамічно змінюється [10]. Значення якісної англійськомовної підготовки осіб, що навчаються, і, як наслідок, необхідність відповідного удосконалення освітньої системи на всіх її щаблях неодноразово підкреслюється в урядових документах і довгострокових державних програмах, які складені у відповідності до основоположних документів Ради Європи, серед яких «Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання» (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment) 2001 року, «Європейське мовне портфоліо» (European Language Portfolio) 2000 року, «Білінгвальна освіта: основні стратегічні завдання» (Bilingual Education: Some Policy Issues) 2003 року. Більшість рекомендацій Ради Європи з мовної освіти знайшли своє відображення у низці важливих документів, що визначають державну політику іншомовної освіти обох країн на найближчі роки. З початку нового тисячоліття урядами та відповідними міністерствами Польщі та Чехії прийняті, без перебільшення, історичні документи, які мають сприяти реформуванню національних систем іншомовної підготовки.

Міністерством національної освіти Польщі було введено її обов'язкове вивчення, починаючи з першого класу початкової школи, в якості першої іноземної мови, або з четвертого класу початкової школи – в якості другої іноземної мови [4]. Міністерством науки і вищої освіти Польщі було запропоновано обов'язкове вивчення англійської мови в усіх вищих навчальних закладах країни [5]. Про необхідність подальшого удосконалення системи іншомовної підготовки наголошується у розпорядженні Міністра Народної Освіти Польщі від 30 травня 2014 року «Про внесення змін до Положення про базову навчальну програму дошкільної освіти та загальної освіти у конкретних типах шкіл» (Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół) [16, с. 803], розпорядженні Міністра Науки і Вищої Освіти від 2 листопада 2011 року «Про національну систему кваліфікації для вищої освіти» (Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyzszego w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyzszego) [15, с. 1520], у прийнятій 18 червня 2015 року «Програмі інтернаціоналізації вищої освіти» (Program Umiedzynarodowienia Szkolnictwa Wyzszego) [7], а також у прийнятій 17 грудня 2014 року «Програмі дій «Знання. Освіта. Розвиток. 2014-2020» (Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwoj 2014-2020) [6]. У згаданих «Програмі інтернаціоналізації

вищої освіти» англійська мова визначається як *lingua franca* (мова, що використовується для комунікації між людьми, рідними мовами для яких є інші мови) сучасної освіти та науки, тому і науковці, і студенти повинні вільно володіти нею. Відмінне знання мови дозволить студентам і викладачам отримати користь від досвіду зарубіжних дослідницьких і навчальних центрів, забезпечить популяризацію польських досягнень, підвищить інтенсивність та обсяги академічного обміну та інтеграцію іноземців у польські заклади освіти [7, с. 20].

В свою чергу, чеські урядовці та освітяни підкреслюють визначну роль англійської мови в таких документах як: «Закон про вищу освіту» (Zakon o vysokych skolach a o zmene a doplnení dalsích zakonu) 1998 року [18], «Закон про дошкільну, базову середню, вищу професійну та іншу освіту» (Zakon o predškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání) 2004 року [19], «Закон про визнання професійної кваліфікації та інших кваліфікацій громадян держав-членів Європейського Союзу» (Zakon o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti statních příslušníků členských států evropské unie) 2003 року [17], Урядова постанова «Про стандарти акредитації у вищих навчальних закладах» (Nariadení vlády o standardech pro akreditace ve vysokém školství) 2016 року [3], а також Постанови Міністерства освіти, молоді та спорту «Про вищу професійну освіту» (Vyhláška o vyšším odborném vzdělávání) 2004 року [11], «Про базову освіту і деякі вимоги до обов'язкового відвідування шкіл» (Vyhláška o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky) 2005 року [13], «Про мовні школи» (Vyhláška o jazykových školách s právem státní jazykové zkoušky a státních jazykových zkouškách) 2005 року [12]. На особливу увагу заслуговує прийнятий у 2006 році «Національний план навчання іноземними мовами» (Národní plán vyučování cizími jazyky) [2], в якому, зокрема, сформульовані основні засади створення належних умов для підвищення рівня іншомовної компетентності чехів та визначені стратегічні напрями досягнення поставленої мети. Серед них: забезпечення достатньої кількості кваліфікованих викладачів іноземних мов та їх безперервне навчання; розширення та застосування сучасних методів навчання, розробка якісних навчальних матеріалів у друкованому та мультимедійному представленні; широке використання ІКТ для реалізації комбінованих і дистанційних форм іншомовної освіти через електронне навчання, що, в тому числі, дає змогу вивчати іноземну мову людям з обмеженими можливостями; шляхи залучення достатніх фінансових ресурсів; забезпечення чіткої співпраці міністерств і відомств, задіяних у виконанні заходів, які викладені у плані.

У контексті сучасних інтеграційних процесів, в річизі згаданих вище загальноєвропейських тенденцій у мовній політиці, та відповідно до соціального замовлення, основні напрями розвитку системи іншомовної підготовки у вищих навчальних закладах обох країн визначаються як наступні:

- 1) модернізація та впровадження нових освітніх програм і технологій (програми англійською мовою, змішане навчання, методи проектів тощо);
- 2) створення належних умов для залучення кваліфікованих науково-педагогічних кадрів, в тому числі закордонних;
- 3) інтернаціоналізація науково-освітнього середовища (проведення спільних із закордонними фахівцями наукових досліджень, організація міжнародних наукових форумів, спільні публікації, проекти, програми тощо);
- 4) інтенсифікація академічної та наукової мобільності студентів і викладачів, встановлення партнерських відносин із провідними навчальними закладами Європи і світу, розвиток і вдосконалення англомовного середовища.

Зауважимо, що Україна також рухається в річизі загальноєвропейських мовних тенденцій. Про важливість підвищення рівня іншомовної компетентності здобувачів освіти наголошується в Законах «Про освіту» та «Про вищу освіту», а рекомендації Ради Європи з мовної освіти знайшли своє відображення в «Державному стандарті загальної середньої освіти» та «Програмі з іноземної мови для загальноосвітніх навчальних закладів»; загальноєвропейські рівні володіння іноземною мовою враховані в «Типових Програмах з першої іноземної мови для університетів/інститутів», в «Програмі з англійської мови для професійного спілкування», розробленої спільно з Британською Радою, та інших важливих документах. Згадані ініціативи сприятимуть підвищенню зацікавленості вітчизняних здобувачів освіти у поліпшенні рівня власної іншомовної компетентності, зростанню мотивації до вивчення іноземних мов.

Висновки та подальші напрями дослідження. Окресливши основні аспекти державної політики з питань вивчення англійської мови в навчальних закладах Чехії та Польщі, робимо висновок, що керівництво обох держав приділяє належну увагу проблемі англійської компетентності своїх громадян. Напрацьована законодавча база, стратегічні рішення, урядові ініціативи та інші загальнодержавні заходи в достатній мірі відповідають основним вимогам Європейського співтовариства щодо політики мультилінгвальності. На початку XXI ст. обидві країни стали членами ЄС завдяки глибокому реформуванню не лише політичної, соціальної й економічної системи, а й освітньої політики, зокрема, в сфері поліпшення іншомовної підготовки фахівців. Як наслідок, відбулась активізація впливу прогресивної освітньої політики розвинених європейських держав на наявні системи професійної підготовки. Отже, досвід обох країн варто вивчати, аналізувати та творчо використовувати в умовах вітчизняних освітніх реалій.

Подальші дослідження пропонуємо здійснювати в напрямі вивчення досвіду польських та чеських колег в питаннях застосування новітніх форм та методів аудиторної роботи як засобу підвищення мотивації здобувачів освіти до вивчення іноземних мов, зокрема, англійської.

Список використаних джерел:

1. All about the English Language. English Language Statistics. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.englishlanguageguide.com/facts/stats/>
2. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Národní plán výuky cizích jazyků [online]. Praha: 18.1.2006. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/vyuka-cizich-jazyku>
3. Nařízení vlády č. 274/2016 ze dne 24. srpna 2016 «O standardech pro akreditace ve vysokém školství» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.zakony.cz/zakony/2016/251/zakon-274-2016-Sb-narizeni-vlady-o-standardech-pro-akreditace-ve-vysokem-skolstvi-SB2016274>
4. Oficjalna strona internetowa Ministerstwa Edukacji Narodowej [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.men.gov.pl/>
5. Oficjalna strona internetowa Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nauka.gov.pl/>
6. Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 z dnia 17 grudnia 2014 r. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.ncbr.gov.pl/gfx/ncbir/userfiles/public/fundusze_europejskie/wiedza_educacja_rozwoj/power.pdf
7. Program Umieędzynarodowienia Szkolnictwa Wyższego z dnia 18 czerwca 2015 r. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nauka.gov.pl/aktualnosciministerstwo/program-umieędzynarodowienia-szkolnictwa-wyzszego.html>
8. Special Eurobarometer № 386 (2012). Europeans and their Languages. Report. Wave EB77.1 – TNS Opinion & Social. Brussels: Directorate General Press and Communication. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/ebs/ebs_386_en.pdf
9. Simons, Gary F. and Charles D. Fenning (eds.). 2018. Ethnologue: Languages of the World, Twenty first edition. Dallas, Texas: SIL International. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ethnologue.com>
10. UNESCO International Bureau of Education. World Data on Education. 7th edition, 2010/11. Poland. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/Publications/WDE/2010/pdf-versions/Poland.pdf
11. Vyhlaska č. 10/2005 ze dne 27. prosince 2004 «O vyšším odborném vzdělávání» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.zakony.cz/zakony/2005/1/zakon-010-2005-Sb-vyhlaska-o-vysim-odbornem-vzdelavani-SB2005010>
12. Vyhlaska č. 33/2005 ze dne 6. ledna 2005 «O jazykových školách s právem státní jazykové zkoušky a státních jazykových zkouškách» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.zakony.cz/zakony/2005/1/zakon-033-2005-Sb-vyhlaska-o-jazykovych-skolach-s-pravem-statni-jazykove-zkousky-a-statnich-jazykovych-zkouskach-SB2005033>
13. Vyhlaska č. 48/2005 ze dne 18. ledna 2005 «O základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.zakony.cz/zakony/2005/1/zakon-048-2005-Sb-vyhlaska-o-zakladnim-vzdelavani-a-nekterych-nalezitostech-plneni-povinne-skolni-dochazky>
14. World's largest ranking of countries by English skills. Education First English Proficiency Index. Executive Summary. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.ef.com/epi/?mc=we>
15. W sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego : [rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2011 r.] // Dziennik Ustaw. — 2011. — poz. 1520.

16. W sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół : [rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 maja 2014 r.] // Dziennik Ustaw. — 2014. — poz. 803.

17. Zakon c. 18/2004 ze dne 10. prosince 2003 «О uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti statních příslušníků členských států evropské unie a některých příslušníků jiných států a о změně některých zákonů» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.zakony.cz/zakony/2004/1/zakon-018-2004-Sb-zakon-o-uznavani-odborne-kvalifikace-a-jine-zpusobilosti-statnich-prislusniku-clenskych-statu-evrops-SB2004018>

18. Zakon c. 111/1998 Sb. ze dne 22.4.1998 «Zakon о vysokých školách a о změně a doplnění dalších zákonů» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.zakony.cz/zakony/1998/101/zakon-111-1998-Sb-zakon-o-vysokych-skolach-a-o-zmene-a-doplneni-dalsich-zakonu-zakon-o-vysokych-skolach>

19. Zakon c. 561/2004 ze dne 24. září 2004 «О předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.zakony.cz/zakony/2004/551/zakon-561-2004-Sb-zakon-o-predskolnim-zakladnim-strednim-vyssim-odbornem-a-jinem-vzdelavani-skolsky-zakon>

DOI: 10.31652/2412-1142-2018-50-261-265

УДК 378.147

О.М.Джеджула, м.Вінниця, Україна / O.M.Dzhedzhula, Vinnitsa, Ukraine
DzhedzhulaO@ukr.net

ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ГРАФІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІНЖЕНЕРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Анотація. У статті аналізується проблема графічної підготовки студентів в університетах. Розкривається сутність графічної культури фахівців інженерного профілю як складової системи загальної культури, з'ясовуються її ієрархічні зв'язки з поняттями «графічна підготовка» та «графічна компетентність». Доводиться необхідність розгляду графічної діяльності як різносторонньої творчої активності, що ґрунтується на праксеологічному принципі. Графічна діяльність сприяє формуванню творчої діяльності внаслідок оперування абстрактними графічними моделями. Оперування образними графічними, схематичними і знаковими моделями об'єктів є невід'ємною функцією інтелектуальної діяльності інженера, що дозволяють в знаково-символічній, схематичній формі відображати взаємовідповідність об'єктів та їх графічних позначень. Одночасне напрацювання навичок наочного відображення об'єктів є показником розвиненості загальної культури людини. Розвиток графічної культури, який відбувається у процесі формування графічної компетентності, повинен здійснюватись протягом всього періоду навчання у вищому навчальному закладі з урахуванням міждисциплінарних зв'язків, у той же час виступаючи інтегруючою міждисциплінарною ланкою. На розвиток графічної культури суттєво впливають інформаційні технології. Тому сучасні технології графічної підготовки повинні відповідати найновішим інформаційним технологіям щодо створення графічних моделей. Пропонується ефективне формування графічної культури майбутнього інженера на основі спеціальної організації самостійної роботи з використанням можливостей університетських інформаційних середовищ.

Ключові слова: графічна культура, графічна підготовка, графічна компетентність, самостійна робота, інформаційне середовище.

CUTTERS FOR DEVELOPMENT OF GRAPHEEDING OF GRAPHIC CULTURE OF FUTURE SPECIALISTS OF ENGINEERING

Abstract. The article analyzes the problem of graphic preparation of students at universities. The essence of the graphic culture of the specialists of the engineering profile as a component of the system of general culture is revealed, its hierarchical connections with the concepts of "graphic preparation" and "graphic competence" are clarified. There is a need to consider graphic activity as a versatile creative activity, based on the praxis principle. Graphic activity contributes to the formation of creative activity as a result of operation of abstract graphic models. The manipulation of shaped graphic, schematic, and sign models of objects is an integral function of the intellectual activity of the engineer, which allows, in a sign-symbolic, schematic form, to reflect the interrelation of objects and their graphic symbols. Simultaneous development of skills of visual representation of objects is an indicator of the development of a common